

hvarje atom i naturföremålen på vår jord. I naturordningen är ingenting rätt, ingenting orätt. Men den menckliga handlingen har i denna sin karakter af rätt eller orätt hela sin betydelse.

Dock vetenskapen söker enhet och sammanhang, och för den måste förnuftet i naturen och i historien vara ett.

Från historiens synpunkt är denna enhet jemförelsevis lätt funnen. Ty för den är naturordningen blott medel. Sjelfva naturlagarnes oföränderlighet är blott ett förnuftigt vilkor för frihetens verk. Ty endast i förlitande på denna oföränderlighet kunna den menckliga handlingens ändamål förverkligas. T. ex. byggmästaren reser husets murar efter sitt lods anvisning, emedan han vet att tyngdkraften yttrar sig oföränderligt i lodsnörets rigtning. Detta gäller så i det största som i det minsta: utan naturnödvändighet gifves för den menckliga handlingen icke någon frihet.

Men sannt är, att den historiska betraktelsen i öfrigt lemnar naturordningens tillvaro åt dess öde. Naturforskaren deremot, som sysselsätter sin eftertanke med tusental solsystem eller om också blott med tietusental anorganiska föremål eller lefvande organismer på vår jord, om hvilka mängden af menniskor intet känner, och hvilka aldrig varit eller någonsin skola blifva medel i menniskans hand – han kan icke finna sig tillfredsställd af åsigten, att denna på tillvaro lika rika som konstrika naturverld skulle hafva sin enda betydelse i att vara medel för hvarjehanda handlingsplaner på denna grand i rymden, som vi kalla jord, hvilken längesedan förlorat sin fordna förmodade plats af verldsbygnadens medelpunkt.

Jag vågar tro, att häri den stora gåta är antydd, som sväfvat öfver vetenskapens alla mindre ännu oupplösta gåtor. De lära, den ena med den andra, vetenskapsmannen, att ödmjukt böja sitt hufvud och med den stora Engelska skalden erkänna: »Der finnes mycket i himmelen och på jorden, hvarom er filosofi icke drömt.»

11 TAL VID FINSKA VETENSKAPS-SOCIETETENS ÅRSHÖGTID 29.IV 1871

Öfversigt af Finska Vetenskaps-Societetens förhandlingar XIII

Fjerran från platsen för de stora politiska hvälfningar, hvilkas krigiska då å genljudit öfver Europa, står det Finska folket af sin ringhet och af sin ställning hänvisadt till att endast afvakta, hvad äfven för detsamma den kommande tiden må bära sitt sköte. Oberördt af sådane verldshistoriska tilldragelser blir icke något, af den Europeiska civilisationen delaktigt folk. Men också det ringaste har det åt sig öfverlemnadt, att inom de gränser, verldshändelserna för detsamma utstakat, skapa sina egna öden. Vilket derföre är näst varm fosterlandskärlek, dennas bevisande i trogen och uppoffrande pligtutöfning.

Öfver de politiska förvecklingarne och striderna fortgår dock vetenskapens stilla arbete, bildande en försonande och förbrödrande länk mellan folken, emedan detta arbete på sig bär karakteren af ett sträfvande för mencklighetens gemensama bästa.

Också den Finska Vetenskaps-societeten har under det förgångna året oförtröttadt fortsatt sin anspråkslösa verksamhet.

Denna verksamhet måste till stor del vara af den art, att den icke kan räkna på den större allmänhetens deltagande. De strängt vetenskapliga arbetena offentliggöras i digra volymer, i Societetens s. k. Akter. Dessa

äro icke ens beräknade för den vanliga bokhandeln. Ty matematikern t. ex. ökar icke gerna sin boksamling med en volym, hvilken jemte någon afhandling i hans vetenskap innehåller specialundersökningar i filologi, historie, naturvetenskap. Dessa Akter äro hufvudsakligen bestämda för offentliga biblioteker och för vetenskapliga samfunds boksamlingar. Societeten har också haft tillfredsställelsen erfara, att årligen allt flere sådane samfund träd i förbindelse med densamma, så att den numera står i utbyte af skrifter med nära ett hundratal vetenskapliga institutioner. Det är genom sådane utbyten äfven enskilda vetenskapsidkare vinna tillgång till de afhandlingar, som tillhöra deras vetenskap; och detta underlättas derigenom, att författaren till en afhandling erhåller ett antal separataftryck af densamma, som han är i tillfälle att utdela.

Men Societeten har äfven sökt att göra sin verksamhet gagnande särskildt för vetenskapens vänner och för den större bildade allmänheten i eget land, genom att under titeln »Bidrag till kännedomen af Finlands Natur och Folk» offentliggöra sådane dokumenter, undersökningar och uppsatser, hvilkas föremål endast inom fäderneslandet kunde med större intresse omfattas. Äfvenså offentliggöres en »Öfversigt af Societetens förhandlingar», i det hopp, att deri ingående meddelanden skulle åtminstone till någon del kunna intressera den bildade läseverlden i eget land.

Societeten har genom dessa båda sistanförda skriftseriers utgifvande gifvit ett uttryck åt det höga värde, densamma bör sätta på den bildade allmänhetens deltagande för dess sträfvanden. På Societetens vägnar får jag äran också uttala dess tacksamhet till alla dem, hvilka i dag behogat med sin närvaro betyga Societeten detta deltagande – samt påkalla deras benägna uppmärksamhet för den sedvanliga Årsberättelsen, hvilken kommer att afgifvas af Societetens Sekreterare, äfvensom för de föredrag, som derefter hållas af Societetens afträdande ordförande: »Om den moderna Materialismen» samt af tillträdande ordföranden: »Om värmet betraktadt såsom rörelse.»

Att den Finska Vetenskapssocieteten kunnat i fredens skygd fortsätta sitt stilla arbete, derföre har den med det Finska folket att tacka den statskonst, Kejsar Alexanders högsinnta, menniskovänliga sträfvanden föreskrifvit det stora rike, med hvilket Finland är politiskt förenadt. Finska Vetenskapssocieteten skall aldrig glömma, att den egt lyckan ställa sin banas början under skyddet af detta namn, hvilket historien med vördnad skall nämna bland talet af mensklighetens välgörares; och det är med känslan af den skönaste tillfredsställelse Societetens ledamöter, när de på dess högtidsdag gifva uttryck åt sin undersåtliga tillgifvenhet för Finlands ädle Storfurste, hvars födelsedag denna dag är, veta sig uttala, hvad som rör sig i hvarje Finskt hjerta, och äro förvissade, att bönen: Gud bevar Alexander II:s dagar! – villigt och varmt går öfver hela det Finska folkets läppar.

12 BIDRAG TILL BELYSNING AF FINSKA FÖRHÄLLANDEN I MEDLET AF FÖRRA SEKLET.

Öfversigt af Finska Vetenskaps-Societetens förhandlingar 1871

Bland de handskrifter, rörande den politiska sinnesstämningen i Finland åren 1748–50, som blifvit anmälda till införande i Bidragen, finnas